﴿أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ﴾

چا الله سان گڏ ٻيو ڪو معبود آهي؟

اسلامي تعليم

ISLAMIC CENTRE FOR ACADEMIC RESEARCH
ICAR

ناشر

المركز الاسلامي للبحوث العلمية

ڪتاب جو نالو : اسلامي تعليم

مؤلف : محمد جميل زينو

سنڌيڪار: عبدالغفار جوڻيجو

اشاعت : فيبروري ٢٠٠٩ع

ملڻ جو هنڌ

المرکز الاسلامي للبحوث العلمية،

١٣٢ ـB، بلاڪ ١، گلستان جوهر، بالمقابل اين اي

ڊي يونيورسٽي، ڪراچي

☎ ٠٢١ـ٨٠١٠٣٠٤، @ : **icar.edu@gmail.com**

www.icarpak.com

ناشر پاران

الحمدلله والصلاة والسلام علىٰ رسول الله وبعد!

زير نظر ڪتاب اسلام جي بنيادي رڪن جي وضاحت ڪرڻ ۾ قارئين جي لاءِ پرپور مختصر ۽ مدلل ثابت ٿيندي. هن ڪتاب کي آسان سنڌي قالب ۾ اسان جي ڀاءُ عبدالغفار جوڻيجو صاحب جن ڪافي محنت ڪئي آهي الله تعالىٰ انهن جي لاءِ هن ڪتاب کي آخرت ۾ سرخرو ٿيڻ لاءِ سبب بنائي. هن ڪتاب جي خوبصورتي ۽ آساني ان ڳالهه کي ظاهر ڪري ٿي ته هن ڪتاب کي ننڍي پوک جي سليبس ۾ داخل ڪيو وڃي تانجو زندگيءَ جي بنيادي مرحلي ۾ ئي ان ديني رڪن کي سمجهي وٺجي. ۽ هي ڪتاب شانہ بشانہ وڏي عمر وارن لاءِ بہ ڪارگر ثابت ٿيندي.

ابو عبدالله مسعود احمد محمد داؤد السندي

مدير المرڪز الاسلامي للبحوث العلمية

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

پيش لفظ

سعودي عرب جي ممتاز علمي شخصيت ۽ دارالحديث الخيريہ مڪ مڪرمہ جي نامور استاد ۽ عظيم اسڪالر الشيخ/ محمد بن جميل زينو حفظہ الله تعاليٰ جي ڪتابچہ ”خذ عقيدك“ جو ترجمو قارئين ڪرام جي هٿن ۾ آهي. هن ننڍڙي رسالہ جي مقبوليت جو اندازو ان مان لڳائي سگهجي ٿو جو عربي، اردو ۽ سنڌي ڪان علاوه ٻين مختلف ٻولين ۾ ان جي ترجمي جا ڪيترائي ايڊيشن ڇپجي چڪا آهن، ان جو سبب هيءُ آهي تہ اسلامي عقيدن کي انتهائي آسان طريقي سان سوال جواب جي صورت ۾ پيش ڪيو ويو آهي ۽ دليل طور قرآن ۽ حديث مان الله ۽ سندس رسول جا فرمان پيش ڪيا ويا آهن.

ڪوبہ ايمان وارو جڏهن قرآن يا حديث جي ڳالهہ ٻڌندو ۽ پڙهندو تہ سندس دل ان تي سوچڻ ۽ ان جي حق هجڻ جو فيصلو ڏيندي. هي ڪتاب هر ننڍي خواه وڏي، ٻار يا جوان، مرد يا

عورت هر هڪ لاءِ انتهائي مفيد ۽ ضروري آهي. بلڪ والدين کي گهرجي ته پنهنجي اولاد کي اهي عقيدا سيکارين ۽ انهن کان سوال جواب طور پڇندا رهن تان ته انهن معصومن جي ذهن ۾ چڱيءَ ريت سمائجن.

هن ڪتابچه جي طباعت لاءِ جناب حافظ مسعود احمد حفظ الله تعاليٰ- مدير المرڪز الاسلامي للبحوث العلمية ڪراچي سنڌ جو انتهائي شڪر گذار آهيان جنهن جي تعاون سان اوهان تائين هي رسالہ پهتو. الله تعاليٰ کان دعا آهي ته اسان کي پنهنجي دين تي هلائي ۽ ان جي بنيادي عقيدن جي ڄاڻ عطا فرمائي. آمين

عبدالغفارجوڻيجو

ليڪچرارگورنمينٽ ڪاليج آف ٽيڪنالاجي

٢٦ رجب ١٤٢٧هہ

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ٻانھن تي الله تعالىٰ جا حق

سوال: **اسان کي الله تعالىٰ ڇا جي لاءِ پيدا ڪيو آهي؟**

جواب: **اسان کي هن لاءِ پيدا ڪيو اٿس تہ ان جي بندگي ڪريون ۽ ساڻس ڪنهن کي شريڪ نہ ڪريون.**

فرمان الاهي: ﴿وَمَا خَلَقۡتُ ٱلۡجِنَّ وَٱلۡإِنسَ إِلَّا لِيَعۡبُدُونِ ٥٦﴾ الذاريات **مون جنن ۽ انسانن کي صرف هن لاءِ پيدا ڪيو آهي تہ منهنجي ئي بندگي ڪن.**

حديث نبوي: حَقَّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا. (بخاري ٢٦٤۴/ مسلم ۴٣)

الله تعالىٰ جو ٻانهن تي حق آهي تہ ان جي عبادت ڪن ۽ ڪنهن بہ شيءِ کي ان جو شريڪ نہ بنائين.

سوال: **عبادت ڇا کي چئجي؟**

جواب: **عبادت هر انهيءَ قول، فعل ۽ عمل جو نالو آهي جيڪو الله تعاليٰ کي پسند هجي، جيئن دعا، نماز ۽ ذبح وغيره.**

فرمانِ الاهي: ﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ ﴾ الأنعام **اي پيغمبر! تون چئو ته منهنجي نماز ۽ منهنجي قرباني ۽ منهنجو جيئڻ ۽ منهنجو مرڻ (سڀ) جهانن جي پالڻهار لاءِ آهي.**

حديث نبوي: وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ (بخاري ٦٠٢١)

منهنجو قرب حاصل ڪرڻ لاءِ ٻانهو جيڪي ڪم ڪري ٿو، انهن ۾ مون کي ان تي فرض ڪيل عبادت کان

وڏيڪ ڪا شيءِ پسند نہ آهي.

سوال: **اسين الله تعاليٰ جي عبادت ڪيئن ڪريون؟**

جواب: **جيئن اسان کي الله تعاليٰ ۽ ان جي رسول سيڪاريو ۽ حڪم ڪيو آهي.**

فرمان الاهي: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَلَا تُبۡطِلُوٓاْ أَعۡمَٰلَكُمۡ ﴿٣٣﴾ ﴾ محمد

اي ايمان وارؤ! الله جو چيو مڃيو ۽ رسول جو چيو مڃيو ۽ پنهنجا عمل برباد نہ ڪريو.

حديث نبوي: مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ. (مسلم ٣٢٤٣) **جنهن اهڙو عمل ڪيو جنهن بابت اسان جو حڪم نہ آهي تہ اهو مردود آهي.**

سوال: **ڇا اسان کي الله جي رحمت ۾ اميد ۽ ان جي**

عذاب کان خوف کندي عبادت ڪرڻ ڪپي؟

جواب: هائو! عبادت ڪرڻ وقت اسان جي اهائي حالت هئڻ گهرجي. جو تہ الله تعاليٰ پنهنجن ٻانهن جي صفت هن طرح بيان فرمائي ٿو: ﴿... يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا ...﴾ السجدة: ١٦ پنهنجي پالڻهار کي خوف ۽ اميد سان سڏيندا آهن.

حديث نبوي: وَأَسْأَلُ اللهُ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِهِ مِنْ النَّارِ. (ابي داؤد ٦٧٢) آئون الله کان جنت جو سوال ڪريان ٿو ۽ ان کان جهنم جي پناه گهران ٿو.

سوال: احسان ڇا کي چئجي؟

جواب: عبادت وقت اهو پڪو خيال هجي تہ الله تعاليٰ مون کي ڏسي رهيو آهي ۽ منهنجو هي عمل کانئس

ڳجهو نہ آهي.

فرمان الاهي: ﴿ ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٢١٩﴾ ﴾ الشعراء

اهو الله توکي تنهنجي اٿڻ مهل ڏسي ٿو ۽ سجدي ڪندڙن ۾ تنهنجو ڦرڻ بہ ڏسي ٿو.

حديث نبوي: الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ. (مسلم ٩)

تون عبادت ائين ڪر جڻ تہ تون الله تعاليٰ کي ڏسين ٿو، جيڪڏهن تون نٿو ڏسين تہ بيشڪ الله تو کي ڏسي پيو، اهو احسان آهي.

توحيد جا قسم ۽ انهن جا فائدا

سوال: **الله تعاليٰ نبين سڳورن کي دنيا ۾ ڇاجي لاءِ موڪليو آهي؟**

جواب: **هن لاءِ موڪليائين ته ماڻهن کي الله تعاليٰ جي عبادت جي دعوت ڏين ۽ هيءَ ته ان سان شريڪ بنائڻ کان انڪار ڪن.**

فرمان الاهي: ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ... ﴾ النحل: ٣٦

۽ بيشڪ اسان هر ٽولي ۾ هڪ رسول موڪليو ته الله جي عبادت ڪريو ۽ طاغوتن کان بچو (طاغوت اهو آهي جيڪو الله کان سواءِ ٻين جي پوڄا ڪرڻ جي دعوت ڏي)

حديث نبوي: وَالْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ... وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ. (بخاري ٣١٨٧/ مسلم ٤٣٦٢) **سيئي نبي سڳورا پاڻ ۾ ڀائر آهن ۽ سندن دين هڪ ئي آهي.**

سوال: **توحيد ربوبيت ڇا آهي؟**

جواب: **الله تعاليٰ کي ان جي ڪمن ۾ اڪيلو ڪري مڃڻ جيئن خلقڻ ۽ پيدا ڪرڻ ۽ دنيا جو نظام هلائڻ وغيره.**

فرمان الاهي: ﴿ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝٢﴾ الفاتحة

سڀ تعريفون الله جي لاءِ آهن جو جهانن جو پالڻهار آهي.

حديث نبوي: أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ. (بخاري ٦٨٣٧/ مسلم ١٢٨٨) **يا الله! تون ئي آسمانن ۽ زمينن جو رب آهين.**

سوال: **توحيد الوهيت ڇا آهي؟**

جواب: **عبادت جي سيني قسمن ۾ الله تعاليٰ کي اڪيلو مڃڻ ۽ ان سان شرڪ نہ ڪرڻ، توحيد الوهيت آهي جيئن پڪار، ذبح ۽ نذر.**

فرمان الاهي: ﴿وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾﴾ البقرة

اوهان جو معبود اڪيلو آهي، ان کان سواءِ ڪوبہ عبادت جو لائق نہ آهي، اهو ٻاجهارو مهربان آهي.

حديث نبوي: فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ. (بخاري ٦٨٢٤/ مسلم ٢٨)

ماڻهن کي سڀ کان پهرين اها دعوت ڏين تہ هو الله تعاليٰ جي اڪيلي هجڻ جي شاهدي ڏين. بخاري جي

هڪ روايت ۾ هي لفظ آهن تہ: إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللهَ تَعَالَى.
يعني الله تعاليٰ کي اڪيلو ڪري مڃين.

سوال: توحيد اسماءَ وصفات مان مراد ڇا آهي؟

جواب: قرآن مجيد ۾ جيڪي الله تعاليٰ پنهنجون صفتون بيان فرمايون آهن يا جيڪي صفتون رسول الله ﷺ جن حديث ۾ ذڪر ڪيون آهن انهن کي ان جي شايان شان بنا ڪنهن تاويل، تمثيل ۽ تعطيل جي تسليم ۽ ثابت ڪرڻ، ان کي توحيد اسماءَ وصفات چئجي ٿو. جيئن الله تعاليٰ جو عرش جي مٿان هجڻ، ان جو نزول ۽ ان جو هٿ وغيره.

فرمان الاهي:﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾﴾ الشورى ان جهڙي ڪا شيءِ نہ آهي،

اهوئي ٻڌندڙ ڏسندڙ آهي.

حديث نبوي: يَنْزِلُ اللّٰهُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا كُلَّ لَيْلَةٍ. (مسلم ١٢٦٢) **الله تعاليٰ دنيا جي آسمان تي هر رات نزول فرمائي ٿو. (الله تعاليٰ جو نزول ائين آهي، جيئن ان جي جلالت ۽ شان وٽان آهي. مخلوق مان ڪنهن جوبہ نزول ان جي نزول وانگر هرگز نہ آهي)**

سوال: **الله تعاليٰ ڪٿي آهي؟**

جواب: الله تعاليٰ آسمان تي عرش سڀ کان مٿان آهي.

فرمان الاهي: ﴿ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ۝٥﴾ طه **اهو رحمان جنهن عرش جي مٿان قرار ڪيو.**

حديث نبوي: إِنَّ اللّٰهَ كَتَبَ كِتَابًا... فَهُوَ مَكْتُوبٌ عِنْدَهُ

فَوْقَ الْعَرْشِ. (بخاري ٦٩٩٩) **بيشڪ الله تعاليٰ هڪ ڪتاب لکيو آهي... جيڪو وٽس عرش جي مٿان آهي.**

سوال: **ڇا الله تعاليٰ اسان سان گڏ آهي؟**

جواب: **الله تعاليٰ پنهنجي ٻڌڻ، ڏسڻ ۽ علم وارين صفتن سان اسان سان گڏ آهي، يعني اسان جي هر چرپر ۽ نقل حرڪت ان جي سامهون آهي.**

فرمان الـهي: ﴿ قَالَ لَا تَخَافَآ إِنَّنِى مَعَكُمَآ أَسۡمَعُ وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾ ﴾ طه **(الله تعاليٰ موسيٰ ۽ هارون عليهما السلام) کي فرمايو ته نه ڊڄو! بيشڪ آئون اوهان سان گڏ آهيان ۽ ٻڌان ۽ ڏسان ٿو.**

حديث نبوي: إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ. (بخاري ٣٨٨٣) **توهان ٻڌندڙ ۽ ويجهي کي**

پڪاريو تا ۽ اهو (پنهنجي علم سان) اوهان سان گڏ آهي.

سوال: **عقيده توحيد جا فائدا ڇا آهن؟**

جواب: **توحيد جو فائدو هي آهي تہ دنيا ۾ سڌي واٽ جي هدايت نصيب ٿيندي ۽ گناه معاف ٿيندا ۽ آخرت ۾ عذاب کان ڇوٽڪارو ٿيندو.**

فرمان الاهي:﴿**ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَمۡ يَلۡبِسُوٓاْ إِيمَٰنَهُم بِظُلۡمٍ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلۡأَمۡنُ وَهُم مُّهۡتَدُونَ ٨٢**﴾ الأنعام

جن ايمان آندو ۽ پنهنجي ايمان کي ظلم (شرڪ) سان نہ ملايو انهن لاءِ امن آهي ۽ اهي هدايت وارا آهن.

حديث نبوي: وَحَقَّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا. (بخاري ٢٦٤٤/ مسلم ٤٤)

ٻانهن جو الله تعاليٰ تي حق آهي ته جيڪو ان سان ڪنهن کي شريڪ نه بنائي ته ان کي عذاب به نه ڪري.

عمل جي قبوليت جا شرط

سوال: **عمل جي قبوليت جا شرط ڪهڙا آهن؟**

جواب: **الله تعاليٰ وٽ عمل جي قبوليت لاءِ ٽي شرط آهن:**

١ـ الله تعاليٰ تي ايمان آڻڻ ۽ ان کي اڪيلو ڪري مڃڻ.

فرمان الاهي: ﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ كَانَتۡ لَهُمۡ جَنَّٰتُ ٱلۡفِرۡدَوۡسِ نُزُلًا ١٠٧ ﴾ الڪهف

بيشڪ جن ايمان آندو ۽ چڱا عمل ڪيا تن لاءِ فردوس جا باغ مهماني طور آهن.

حديث نبوي: قُلْ آمَنْتُ بِاللّٰهِ فَاسْتَقِمْ. (مسلم ۵۵)

تون چئه ته مون الله تي ايمان آندو پوءِ ان تي قائم ره.

٢ـ اخلاص: يعني ريا ۽ ڏيکاءَ کان سواءِ عمل ڪرڻ.

فرمان الاهي: ﴿...فَٱعْبُدِ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝٢﴾ الزمر **تون الله جي عبادت ڪر دين کي ان لاءِ خالص ڪندي.**

٣ـ اهو عمل رسول الله ﷺ جن جي آندل دين ۽ ان جي سنت مطابق هجي.

فرمان الاهي: ﴿...وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟...﴾ الحشر

۽ جيڪي رسول ﷺ اوهان کي ڏي سو وٺو ۽ جنهن شيءِ کان روڪي ته ان کان باز رهو.

حديث نبوي: مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ

رَدٌّ. (مسلم ٣٢٤٣) **جنهن اهڙو عمل ڪيو جنهن بابت اسان جو حڪم نہ آهي تہ اهو مردود آهي.**

شرڪ اڪبر

سوال: **الله تعاليٰ وٽ وڏي ۾ وڏو گناه ڪهڙو آهي؟**

جواب: **وڏي ۾ وڏوگناه الله تعاليٰ سان شرڪ ڪرڻ آهي.**

فرمان الاهي: ﴿... يَـٰبُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾﴾ لقمان **اي منهنجا پٽڙا! الله سان (ڪنهن کي) شريڪ نہ ڪر ڇو تہ شرڪ وڏو ظلم ۽ بي انصافي آهي.**

حديث نبوي: أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلّٰهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ. (بخاري ٤١١٧/ مسلم ١٢٤)

نبي ﷺ جن کان پڇيو ويو تہ وڏي ۾ وڏو گناه ڪهڙو آهي؟ پاڻ فرمايائون: هيءُ تہ تون الله سان ڪنهن کي شريڪ ڪرين حالانڪ انهيءَ توکي پيدا ڪيو آهي.

سوال: شرڪ اڪبر ڇا آهي؟

جواب: الله تعاليٰ کان سواءِ ڪنهن غير جي پوڄا ڪرڻ شرڪ اڪبر آهي. جيئن غيرالله کي پڪارڻ، مئن کان مرادون گهرڻ يا جيئرن کي پرپٺ غائبانہ سڏڻ.

فرمان الاهي: ﴿وَٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُشۡرِكُواْ بِهِۦ شَيۡـٔٗا ...﴾ النساء: ٣٦ ۽ خاص الله جي عبادت ڪريو ۽ ان سان ڪنهن کي شريڪ نہ ڪريو.

حديث نبوي: أَكبَرُ الْكَبَائِرِ الشِّرْكُ بِاللهِ. (بخاري ٥٥٢٠)

الله تعاليٰ سان شريڪ ڪرڻ سڀ کان وڏو ڏوهہ آهي.

سوال: **چا هن امت ۾ بہ شرڪ موجود آهي؟**

جواب: **هائو! هن امت ۾ بہ شرڪ موجود آهي.**

فرمان الاهي: ﴿ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾ ﴾ يوسف **پوءِ منجهائن گهڻا الله تي ايمان نٿا آڻين پر اهي (الله سان) شريڪ بڻائيندڙ آهن.**

حديث نبوي: لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَلْحَقَ قَبَائِلُ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ وَحَتَّى يَعْبُدُوا الْأَوْثَانَ. (سنن الترمذي ٢١۴۵)

ان وقت تائين قيامت قائم نہ ٿيندي جيسين منهنجي امت جا ڪي قبيلا مشرڪن سان وڃي نہ ملن ۽ بتن جي پوڄا نہ ڪئي وڃي.

سوال: **مئلن کي يا غائبانہ ڪنهن کي پڪارڻ بابت ڇا**

حڪم آهي؟

جواب: **مئن ڪي يا غائبانہ ڪنهن ڪي پڪارڻ شرڪ اڪبر آهي.**

فرمان الاهي: ﴿ وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٠٦﴾ ﴾ يونس ۽ **الله ڪان سواءِ انهيءَ ڪي نہ پڪار جيڪو توڪي نہ سک پچائي ۽ نڪي ڏک. پوءِ جيڪڏهن ائين ڪندين تہ انهيءَ مهل تون ظالمن مان ٿيندين.**

حديث نبوي: مَنْ مَاتَ وَهْوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللّٰهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ. (بخاري ۴۱۳۷)

جيڪو الله ڪان سواءِ ٻين ڪي پڪاريندي مري ويو (۽ توبہ نہ ڪيائين) تہ اهو جهنم ۾ داخل ٿيندو.

سوال: **دعا يا پڪار بہ عبادت آهي؟**

جواب: **ها؛ دعا يا پڪار خود عبادت آهي.**

فرمان الاهي: ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ ﴾ غافر

۽ اوهان جو پالڻهار فرمائي ٿو تہ اوهان مون کان دعا گهرو تہ اوهان جي دعا قبول ڪريان بيشڪ جيڪي منهنجي عبادت کان وڏائي ڪندا آهن، سي ذليل ٿي سگهوئي دوزخ ۾ داخل ٿيندا.

حديث نبوي: الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ. (سنن الترمذي ٣١٧٠) **دعا خود عبادت آهي.**

سوال: **ڇا مري ويل دعا يا پڪار ٻڌن ٿا؟**

جواب: مري ويل ٻڌن ئي ڪونہ ٿا، نہ دعا، نہ پڪار.

فرمان الاهي:﴿ إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ ٱلْمَوْتَىٰ ...﴾ النمل: ٨٠

بيشڪ تون مئن کي ٻڌائي نٿو سگهين.

﴿ ...وَمَآ أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِى ٱلْقُبُورِ ﴿٢٢﴾ ﴾ فاطر ۲۲ **تون انهن کي نٿو ٻڌائي سگهين، جيڪي قبرن ۾ (دفن ٿيل) آهن.**

شرڪ اڪبر جا قسم

سوال: **ڇا اسين ڪنهن مري ويل يا زنده غير موجود کي پڪاري سگهون ٿا؟**

جواب: **هرگز نہ! اهي ان جي قابل نہ آهن جو ڪين پڪاريو وڃي.**

فرمان الاهي: ﴿ وَٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ

شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْوَٰتٌ غَيْرُ أَحْيَآءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾ ﴾ النحل **جن کي الله کان سواءِ سڏيندا آهن سي کا شيءِ خلقي نٿا سگهن بلڪ اهي پاڻ خلقيل آهن. بي جان مردا آهن ۽ اهو بہ نٿا ڄاڻن تہ ڪڏهن اٿاريا ويندا.** ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ ... ﴾ الأنفال: ٩ **جڏهن توهان پنهنجي رب کي فرياد ڪيو ٿي تہ اوهان جو فرياد قبول ڪيائين.**

حديث نبوي: يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ. (سنن الترمذي ٣٤٤٦) **اي سدائين زنده ۽ (دنيا کي) قائم رکندڙ! تنهنجي رحمت جو سوال ڪريان ٿو.**

سوال: **ڇا الله کان سواءِ ٻين کان مدد طلب ڪري**

سگهجي ٿي؟

جواب: **نہ! ٻين کان مدد طلب نہ ڪئي ويندي.**

فرمانِ الاهي: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝٥﴾ الفاتحة

ياالله! تنهنجي ئي عبادت ڪريون ۽ توکان ئي مدد گهرون ٿا.

حديث نبوي: إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلْ اللهَ وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ. (سنن الترمذي ٢۴۴٠) **جڏهن سوال ڪرين تہ الله پاڪ کان ڪر ۽ جڏهن مدد گهرين تہ بہ الله کان.**

سوال : ڇا جيئرن کان مدد وٺي سگهجي ٿي؟

جواب: **ها! جيڪڏهن ڪو جيئرو ۽ زنده مدد ڪري**

سگهي ٿو ته ان ۾ ڪو حرج نہ آهي.

فرمان الاهي: ﴿...وَتَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْبِرِّ وَٱلتَّقْوَىٰ ...﴾ المائدة: ٢ ۽ هڪ ٻئي سان چڱائي ۽ پرهيزگاريءَ (جي ڪمن) ۾ مدد ڪريو.

حديث نبوي: وَاللّٰهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ. (مسلم ٤٨٦٧) الله تعاليٰ ٻانهي جي مدد ۾ آهي جڏهن ٻانهو پنهنجي ڀاءُ جي مدد ۾ رهي ٿو.

سوال: ڇا غيرالله لاءِ باس ۽ نذر جائز آهي؟

جواب: الله کان سواءِ ڪنهن ٻئي لاءِ نذر ۽ باس جائز نہ آهي.

فرمان الاهي: ﴿... رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي

مُحَرَّرًا ...﴾ آل عمران: ٣٥ **اي منهنجا پالڻھار! جيڪي منهنجي پيٽ ۾ آهي سو تولاءِ آجو ڪيل نذر ڪريان ٿي.**

حديث نبوي: مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللهَ فَلْيُطِعْهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلَا يَعْصِهِ(**بخاري ٦٢٠٢**)

جنهن الله تعاليٰ جي فرمانبرداري ۾ باس باسي هجي ته ان کي کپي ته اها پوري ڪري ۽ جنهن ان جي نافرماني ۾ باس باسي هجي ته پوءِ نافرماني نه ڪري.

سوال: **ڇا الله کان سواءِ ٻئي لاءِ جانور ڪهڻ جائز آهي؟**

جواب: **الله تعاليٰ کان سواءِ ڪنهن ٻئي لاءِ جانور قربان ڪرڻ جائز نه آهي ڇو ته اها به عبادت آهي.**

فرمان الاهي: ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾ ﴾ الكوثر

پنهنجي رب لاءِ نماز پڙهه ۽ ان لاءِ قرباني ڪر.

حديث نبوي: لَعَنَ اللّٰه مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللّٰهَ (مسلم ٣٦٥٨)

شل! ان ماڻهو تي الله جي لعنت هجي جيڪو ان ڪان سواءِ ڪنهن ٻئي جي نالي جانور ڪهي ٿو.

سوال: **ڇا الله تعاليٰ جو تقرب ۽ ويجهڙائي حاصل ڪرڻ لاءِ قبرن جو طواف ڪري سگهجي ٿو؟**

جواب: **ڪعبت الله ڪان سواءِ ٻي ڪنهن بہ جاءِ يا قبر جو طواف نٿو ڪري سگهجي.**

فرمان الاهي: ﴿...وَلْيَطَّوَّفُوا۟ بِٱلْبَيْتِ ٱلْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾﴾ الحج **انهن کي گهرجي تہ (الله تعاليٰ جي) هن پراڻي گهر جو طواف ڪن.**

حديث نبوي: مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَ كَعِتْقِ رَقَبَةٍ (**ابن ماجہ ٢٩٤٧**)

جنهن بيت الله جو ست چڪر طواف ڪيو ۽ (ان ۾) ٻہ رڪعتون پڙهيائين تہ انهيءَ ڄڻ هڪ ٻانهو آزاد ڪيو.

سوال: **جادو ۽ سحر بابت شرعي حڪم ڇا آهي؟**

جواب: **جادو شريعت جي روءِ سان ڪفر آهي.**

فرمان الاهي: ﴿... وَلَٰكِنَّ ٱلشَّيَٰطِينَ كَفَرُواْ يُعَلِّمُونَ ٱلنَّاسَ ٱلسِّحْرَ ...﴾ البقرة: ١٠٢ **پر شيطانن ڪفر ڪيو جو ماڻهن کي جادو سيکاريائون ٿي.**

حديث نبوي: اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ الشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ (**مسلم ١٢٩**) **ستن هلاڪ ڪندڙ ڪمن کان پاسو ڪريو (انهن مان ٻہ هي آهن) الله تعاليٰ سان شرڪ ۽ جادو.**

سوال: **ڇا اسين نجومين ۽ ڄوڙين جي غيب وارين خبرن کي سچو مڃيون؟**

جواب: **نہ انهن کي اسان سچو نہ مڃينداسين نہ انهن ڳالهين تي يقين ڪنداسين.**

فرمان الاهي: ﴿قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ٱلْغَيْبَ إِلَّا ٱللَّهُ ...﴾ النمل: ٦٥ **اي پيغمبر تون چئو تہ آسمانن ۽ زمينن ۾ جيڪي بہ الله کان سواءِ آهن، اهي غيب (ڳجهہ) نٿا ڄاڻن.**

حديث نبوي: مَنْ أَتَى كَاهِنًا أَوْ عَرَّافًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ **(احمد ٩١٧١)**

جيڪو ماڻهو ڪنهن دست شناس يا ڄوڙيي وٽ آيو ۽ ان

جي ڳالهہ کي سچو مجيائين تہ بيشڪ ان محمد ﷺ تي نازل ٿيل (شريعت) جو انڪار ڪيو.

سوال: ڇا ڪو ماڻهو غيب جون ڳالهيون ڄاڻي ٿو؟

جواب: نہ! ڪوبہ غيب يا ڳجهہ جون ڳالهيون نٿو ڄاڻي البت هو رسولن سڳورن کي ان تي اطلاع ڏي ٿو.

فرمان الاهي: ﴿ عَـٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ فَلَا يُظۡهِرُ عَلَىٰ غَيۡبِهِۦٓ أَحَدًا ۝٢٦ إِلَّا مَنِ ٱرۡتَضَىٰ مِن رَّسُولٖ ... ﴾ الجن: ٢٦ - ٢٧

اهو غيب جو ڄاڻندڙ آهي، پوءِ پنهنجي غيب تي ڪنهن کي واقف نہ ڪندو آهي سواءِ انهيءَ جي جنهن پيغمبر کي پسند ڪيائين.

حديث نبوي: وَلا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلا اللهُ. (طبراني ٦١٢٢)

الله کان سواءِ ڪوبہ غيب نٿو ڄاڻي.

سوال: ڇا شفا ۽ برڪت خاطر ڪو ڌاڳو يا ڇلو پائي سگهجي ٿو؟

جواب: هرگز نہ! اهو پائڻو نہ آهي.

فرمان الاهي: ﴿ وَإِن يَمْسَسْكَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَ ... ﴾ الأنعام: ١٧ جيڪڏهن توکي الله ڪا تڪليف پهچائي تہ ان کان سواءِ ڪو ان جو لاهيندڙ ۽ دور ڪندڙ نہ آهي.

حديث نبوي: أَمَا إِنَّهَا لَا تَزِيدُكَ إِلَّا وَهْنًا انْبِذْهَا عَنْكَ فَإِنَّكَ لَوْ مِتَّ وَهِيَ عَلَيْكَ مَا أَفْلَحْتَ أَبَدًا. (احمد ١٩١٤٩)

هڪ صحابيءَ سڳوري جي هٿ ۾ پتل جو ڪڙو يا ڇلو

ڏسي فرمايائون تہ ان سان تنهنجي ڪمزوري وڌندي (گهٽندي تہ اصل ڪونہ) ان ڪي لاهي اڇلاءِ ڇو تہ جيڪڏهن ان حالت ۾ موت آيئي تہ ڪڏهن بہ ڪامياب نہ ٿيندين.

سوال: ڪوڏ ۽ تعويذ وغيره پائڻ ڪيئن آهن؟

جواب: انهن ڪي شفا يا نظر (ڪان بچڻ) لاءِ ٻڌڻ صحيح نہ آهي.

فرمان الاهي: ﴿ وَإِن يَمْسَسْكَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَ ... ﴾ الأنعام: ١٧ جيڪڏهن توکي الله ڪا تڪليف پهچائي تہ ان کان سواءِ ڪو ان جو لاهيندڙ نہ آهي.

حديث نبوي: مَنْ عَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ. (**احمد** ١٦٧٨١)

جنهن تعويذ وغيره لٽڪايو تہ انهيءَ شرڪ ڪيو.

سوال: **اسلام جي مخالف قانونن تي عمل ڪرڻ بابت ڇا حڪم آهي؟**

جواب: **اسلام جي مخالف قانونن ڪي صحيح ۽ جائز سمجهي ان تي عمل ڪرڻ سان اسلام جي دائري مان اهو شخص نڪري وڃي ٿو.**

فرمان الاهي: ﴿...وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴿٤٤﴾﴾ المائدة ۾ **جيڪو الله تعاليٰ جي نازل ڪيل (قانون) مطابق فيصلو نٿو ڪري تہ اهي ڪافر آهن.**

حديث نبوي: وَمَا لَمْ تَحْكُمْ أَئِمَّتُهُمْ بِكِتَابِ اللهِ وَيَتَخَيَّرُوا مِمَّا أَنْزَلَ اللهُ إِلَّا جَعَلَ اللهُ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ.

(ابن ماجہ ۴۰۰۹) جن جا حاڪم الله تعاليٰ جي نازل ڪيل (ڪتاب) مطابق فيصلو نٿا ڪن بلڪ ان ۾ پنهنجو عمل دخل ۽ اختيار هلائين ٿا تہ الله تعاليٰ انهن کي پاڻ ۾ لڙائيندو.

سوال: **ڪڏهن شيطاني خيال دل ۾ ايندو آهي تہ الله تعاليٰ کي ڪنهن پيدا ڪيو آهي، ان کي ڪيئن دور ڪجي؟**

جواب: **جڏهن بہ ان قسم جو شيطاني خيال يا وسوسو اچي تہ هڪدم الله تعاليٰ کان پناهہ گهرجي.**

فرمان الاهي: ﴿ وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ نَزۡغٞ

فَٱسۡتَعِذۡ بِٱللَّهِۚ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾ الأعراف

۽ جيڪڏهن توکي شيطان کان (دل ۾) ڪا چوڪ يا وسوسو اچي ته الله جي پناهه گهر بيشڪ اهو ٻڌندڙ ڄاڻندڙ آهي.

حديث نبوي: رسول الله ﷺ جن به شيطاني مڪر ۽ خيال کي دور ڪرڻ لاءِ هيءَ دعا سيکاري آهي ته: آمَنْتُ بِاللهِ وَرُسُلِهِ اللهُ أَحَدٌ اللهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. (ترجمو)''مون الله تعاليٰ تي ۽ ان جي رسولن سڀني تي ايمان آندو آهي. الله هڪ ۽ بي نياز آهي، نه ڄڻيائين نه ڪنهن مان ڄائو آهي ۽ ان جو ڪوبه شريڪ نه آهي.'' دعا کان پوءِ ٽي دفعا کاٻي پاسي ٿڪي ۽ (الله وٽ) شيطان کان پناهه گهرندي

اهڙي خيال کان پاسو ڪري. ان طرح اهو وسوسو ختم ٿي ويندو انشاءَ الله تعاليٰ (بخاري مسلم، احمد، ابودائود ۴۰۹۹)

سوال: شرڪ اڪبر جو نقصان ڇا آهي؟

جواب: شرڪ اڪبر جو سڀ کان وڏو نقصان هي آهي تہ اهو هميشہ جهنم ۾ رهڻ جو سبب آهي.

فرمان الاهي: ﴿ ...إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ ۝٧٢ ﴾ المائدة جيڪو بہ الله تعاليٰ جو شريڪ مقرر ڪندو انهيءَ تي بيشڪ الله بهشت (۽ ان جي نعمتن) کي حرام ڪري ڇڏيو آهي ۽ ان جي جاءِ جهنم آهي ۽ ظالمن جو ڪو مددگار نہ آهي.

حديث نبوي: مَنْ لَقِيَ اللّٰهَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ. (مسلم ١٣٦) **۽ جيڪو شرڪ ڪندي (مري ويو) ۽ اللّٰه سان وجي مليو تہ اهو جهنم ۾ داخل ٿيندو.**

سوال: **ڇا شرڪ جي باوجود ڪو عمل فائدو ڏيندو؟**

جواب: **شرڪ جي موجودگيءَ ۾ ڪو عمل فائدو نہ ڏيندو.**

فرمان الاهي: ﴿...وَلَوْ أَشْرَكُوا۟ لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾﴾ الأنعام **اللّٰه تعالىٰ نبين کي خطاب ڪري ٿو تہ جيڪڏهن اهي بہ شرڪ ڪن ها تہ انهن جا بہ عمل برباد ٿي وڃن ها.**

حديث نبوي: قَالَ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنْ الشِّرْكِ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِي غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ (مسلم ٥٣٠٠)

الله تعاليٰ فرمائي ٿو تہ مون کي شريڪن جي ڪا پرواه نہ آهي. جنهن بہ ڪو (نيڪ) ڪم ڪيو پوءِ ان ۾ ٻين کي مون سان شريڪ ۽ ڀائيوار بڻايائين تہ اهڙي ماڻهوءَ کي ۽ ان جي شرڪ کي ڇڏي ڏيان ٿو (ان جي مون کي ڪا ضرورت ڪانهي)

شرڪ اصغر

سوال: **شرڪ اصغر ڇا آهي؟**

جواب: **شرڪ اصغر يعني ننڍڙو شرڪ رياءُ آهي.**

فرمان الاهي: ﴿... فَمَن كَانَ يَرْجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا ﴿١١٠﴾﴾ الكهف **جنهن کي پنهنجي رب سان ملڻ جي اميد آهي ان کي گهرجي تہ عمل چڱا ڪري ۽ پنهنجي رب جي عبادت ۾ ڪنهن**

ڪي بہ شريڪ نہ بنائي.

حديث نبوي: إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ الرِّيَاءُ (**احمد ٢٢٥٢٣**)

مون کي اوهان جي باري ۾ سڀ کان وڏو ڊپ ۽ خطرو ننڍي شرڪ يعني رياءَ جو آهي.

۽ هن طرح چوڻ تہ جيڪڏهن الله تعاليٰ ۽ فلاڻو نہ هجي ها يا الله تعاليٰ ۽ تون نہ گهرو ها (تہ الائي ڇا ٿئي ها) اهو بہ شرڪ اصغر آهي.

حديث نبوي: لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللّٰهُ وَشَاءَ فُلَانٌ وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللّٰهُ ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ (**ابودائود ٤٣٢٨**)

الله تعاليٰ ۽ فلاڻو جيڪي گهرندو (سو ٿيندو) ائين نہ

چوندا ڪريو بلڪ هينئن چئو تہ پهرين جيڪي الله کي منظور هوندو پوءِ جيئن هي چاهيندو.

سوال: چا الله تعاليٰ کان سواءِ بہ ڪنهن ٻئي جو قسم کڻي سگهجي ٿو.

جواب: هرگز نہ! الله تعاليٰکانسواءِ ڪنهن ٻئي جو قسم کڻڻو ئي نہ آهي.

فرمان الاهي: ﴿...قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ...﴾ التغابن: ٧

تون چئو! تہ هائو منهنجي رب جو قسم توهان ضرور اٿاريا ويندؤ.

حديث نبوي: مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ أَشْرَكَ (احمد ٥١٢٠)

جنهن غيرالله جو قسم ڪنيو تنهن شرڪ ڪيو. مَنْ كَانَ

حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ أَوْ لِيَصْمُتْ. (**بخاري ٢٤٨٢**)

جنهن کي بہ قسم کڻڻو هجي تہ الله جو قسم کڻي يا خاموش رهي.

وسيلو ۽ شفاعت جي طلب

سوال: **الله تعاليٰ ڏانهن توسل يعني ويجهو ٿيڻ ڪيئن آهي؟**

جواب: وسيلي **(ويجهي ٿيڻ) جا بہ قسم آهن:**

(١) جائز (٢) ناجائز

(١) **جائزو** وسيلو **هيءُ** آهي **تہ الله تعاليٰ جي مبارڪ نالن يا صفتن سڳورين جي واسطي سان دعا گهري وڃي يا نيڪ عمل ڪري الله تعاليٰ جي ويجهڙائي حاصل ڪئي وڃي.**

فرمان الاهي: ﴿وَلِلَّهِ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ فَٱدۡعُوهُ بِهَاۖ ...﴾ الأعراف: ١٨٠ ۽ **الله تعالىٰ جا سھڻا نالا آھن انھن سان ئي ڪيس پڪاريو.**

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱبۡتَغُوٓاْ إِلَيۡهِ ٱلۡوَسِيلَةَ ... ﴾ المائدة: ٣٥ **اي ايمان وارؤ! الله کان ڊڄندا رھو ۽ ڏانھس (چڱن ڪمن سان) ويجھڙائي تلاش ڪريو.**

حديث نبوي: أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ. **(احمد ٣٥٢٨)**

يا الله! آئون تنھنجي ھر سڳوري نالي سان توکي سوال ڪريان ٿو. ان طرح ھڪ صحابي سڳوري جنت ۾ **رسول**

الله ﷺ جن سان رفاقت ۾ گڏ هجڻ جو سوال ڪيو تہ پاڻ فرمايائون: فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ. (مسلم ٧٥٤) تون زياده نماز پڙهڻ ۾ منهنجو ساٿي ٿيءُ. انهي طرح غار وارن جو قصو مشهور آهي جو عمل صالح سامهون رکي الله تعاليٰ کان دعا گهريائون تہ الله تعاليٰ انهن تان غار کي کوليو ۽ مصيبت لاٿي.

(٢) ناجائز وسيلو ۽ ويجهڙائي ۽ تقرب حاصل ڪرڻ جو غير اسلامي طريقو هيءُ آهي جو مئن کي سڏيو وڃي يا انهن کان دعائون ۽ حاجتون گهريون وڃن جيئن اڄ ڪلهہ عام رواج آهي، اهو وڏو شرڪ آهي.

فرمان الاهي: ﴿ وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٠٦﴾ ﴾ يونس ۾ الله

ڪان سواءِ ان ڪي نہ پڪار جو توکي نہ سک پهچائي نہ ڏک، پوءِ بہ جيڪڏهن ائين ڪندين تہ انهيءَ مهل تون ظالمن مان ٿيندين.

رسول الله ﷺ جن جي مرتبي جو وسيلو وٺڻ ۽ چوڻ تہ يا الله! مون کي رسول الله ﷺ جن جي طفيل يا سندن مرتبي جي مهابي شفا ڏي، اهو طريقو بدعت آهي. اسلام ۾ ان جو ڪو ثبوت ڪونهي ۽ نہ صحابن سڀُورن ائين ڪيو. انهيءَ ڪري امير عمر رضي الله عنه رسول الله ﷺ جن جي وفات کان پوءِ سندن وسيلو نہ ورتو، بلڪ سندن چاچي عباس رضي الله عنه جي اڳواڻيءَ ۾ دعا سان ويجهڙائي حاصل ڪئي جو هو ان وقت زنده هو. جيڪڏهن هيءُ مروج وسيلو جائز هجي ها تہ امير عمر دعا جي لاءِ عباس رضي الله عنه کي اڳتي نہ ڪري ها، بلڪ رسول الله ﷺ

جن جو مهابو وني ها جو پاڻ انهيءَ کان وڌيڪ پيارا ۽ افضل آهن. بعض اوقات ان قسم جي وسيلو انسان کي شرڪ تائين پهچائي ٿو جو انسان اهو اعتقاد رکي ته الله تعاليٰ پنهنجي ڪنهن محبوب جي واسطي جو محتاج آهي، جيئن آفيسرن ۽ دنيا جي حاڪمن تائين رسائي واسطي کان سواءِ نٿي ٿي سگهي، ائين ڪرڻ سان خالق جي مخلوق سان مشابهت ٿئي ٿي ۽ اهو شرڪ آهي.

سوال: دعا ۾ ڪنهن انسان جو واسطو وٺڻ ضروري آهي ڇا؟

جواب: دعا ۾ ڪنهن انسان جي واسطي جي ڪا ضرورت ڪانهي بلڪ الله تعاليٰ کان براه راست گهري سگهجي ٿي.

فرمان الاهي: ﴿ وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ...﴾ البقرة: ١٨٦ **اي پيغمبر! جڏهن منهنجا بندا تو کان منهنجي باري ۾ پڇن ته چئه بيشڪ آئون ويجهو آهيان.**

حديث نبوي: إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ. **(مسلم ٤٨٧٣) بيشڪ توهان ٻڌندڙ ۽ ويجهي کي پڪاريو ٿا اهو اوهان سان گڏ آهي.**

سوال: **ڪنهن جيئري کان دعا ڪرائي سگهجي ٿي؟**

جواب: **ها! جيئرن کان دعا گهرائي سگهجي ٿي، باقي مري ويل انهيءَ جي قابل نه آهن جو انهن کان دعائون گهرجن.**

فرمان الاهي: **الله تعاليٰ رسول الله ﷺ جن کي خطاب ڪري ٿو ته:** ﴿... وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ

وَٱلْمُؤْمِنَٰتِۗ ... ﴾ محمد: ١٩ ۽ پنهنجن گناهن جي ۽ مؤمنن ۽ مومنياڻين جي لاءِ بخشش گهر.

حديث نبوي: هڪ نابين رسول الله ﷺ جن وٽ آيو ۽ عرض ڪيائين ته: ادْعُ اللهَ أَنْ يُعَافِيَنِي (ترمذي ٣٥٠٢) الله تعاليٰ کان دعا گهرو ته مون کي شفاياب ڪري.

سوال: رسول الله ﷺ جن ڇا جو ذريعو آهن؟

جواب: رسول الله ﷺ جن دنيا ۾ دعوت ۽ تبليغ لاءِ موڪليا ويا آهن يعني پاڻ سڀُورا دعوت الاهيءَ جو ذريعو آهن.

فرمان الاهي: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَۖ ... ﴾ المائدة: ٦٧ اي پيغمبر! ﷺ جيڪي تنهنجي پالڻهار طرفان تو ڏانهن نازل ڪيو ويو آهي اهو (ماڻهن

تائين) پهچاءِ.

حديث نبوي: رسول الله ﷺ جن اصحابن سڀني کان پڇيو تہ ڇا مون اوهان تائين الله تعاليٰ جو پيغام پهچايو آهي؟ تڏهن اصحابن سڀني بيڪ زبان چيو تہ اسين شاهدي ٿا ڏيون تہ توهان الله جو پيغام پهچائي ڇڏيو آهي پاڻ فرمايائون اللَّهُمَّ اشْهَدْ يا الله! تون شاهد رهجان (مسلم)

سوال: رسول الله ﷺ جن جي شفاعت (نصيب ٿيڻ) بابت ڪنهن کان سوال ڪريون؟

جواب: اسان کي سفارش الله تعاليٰ کان ئي گهرڻ کپي.

فرمان الاهي: ﴿قُل لِّلَّهِ ٱلشَّفَٰعَةُ جَمِيعٗاۖ ...﴾ الزمر: ٤٤

چئو تہ سيڪا سفارش الله تعاليٰ جي اختيار ۾ آهي.

حديث نبوي: رسول الله ﷺ جن هڪ صحابيءَ کي سفارش لاءِ هيءَ دعا سيکاري. اللَّهُمَّ شَفِّعْهُ فِيَّ. (ابن ماجه ١٣٧٥) يااللہ! منهنجي حق ۾ رسول الله ﷺ جن جي سفارش قبول فرماءِ يعني مون کي سندن شفاعت نصيب ڪر. ٻيءَ حديث ۾ پاڻ فرمائين ٿا ته: وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَايُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا.(مسلم ٢٩٦) مون هڪ دعا پوئتي ڪئي آهي جيڪا قيامت جي ڏينهن منهنجي امت جي ان انسان لاءِ شفاعت طور هوندي جنهن الله تعاليٰ سان ڪو شرڪ نه ڪيو هوندو.

سوال: ڇا جيئرن کان سفارش جي طلب ڪري سگهجي ٿي؟

جواب: دنياوي معاملات ۾ جيئرن کي سفارش لاءِ

عرض ڪري سگهجي ٿو.

فرمان الاهي: ﴿ مَّن يَشْفَعْ شَفَٰعَةً حَسَنَةً يَكُن لَّهُۥ نَصِيبٌ مِّنْهَا ۖ وَمَن يَشْفَعْ شَفَٰعَةً سَيِّئَةً يَكُن لَّهُۥ كِفْلٌ مِّنْهَا ۗ ... ﴾ النساء: ٨٥ **جيڪو چڱي ڳالهه جي سفارش ڪندو ان لاءِ ان مان ڀلائي آهي ۽ جيڪو بري ڳالهه جي سفارش ڪندو تہ ان لاءِ ان مان حصو آهي.**

حديث نبوي: اشْفَعُوا تُؤْجَرُوا (**ابودائود ٤٤٦٧**)
سفارش ڪندا ڪريو جو ان سان ثواب ملندو.

سوال: **رسول الله ﷺ جن جي تعريف ۾ مبالغو ۽ وڌاءُ ڪرڻ ڪيئن آهي؟**

جواب: **اسان کي سندن تعريف ۾ وڌاءُ نہ ڪرڻ گهرجي.**

فرمان الاهي: ﴿ قُلْ إِنَّمَآ أَنَاْ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ... ﴾ الكهف: ١١٠

چئہ تہ آئون اوهان جهڙو انسان آهيان. مون ڏانهن وحي موڪليو وڃي ٿو تہ اوهان جو معبود فقط هڪ الله آهي.

حديث نبوي: لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتْ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ فَقُولُوا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ. (**بخاري ٣١٨٩**) **منهنجي ذات بابت حد کان نہ لنگهو ۽ مبالغو نہ ڪريو، جيئن نصارن عيسيٰ عليہ السلام سان ڪيو. آئون تہ صرف ہانهو آهيان تنهن ڪري مون کي الله جو ٻانهو ۽ رسول چوندا ڪريو.**

جهاد، دوستيءَ فيصلو

سوال: **الله تعاليٰ جي راه ۾ جهاد جو ڇا حڪم آهي؟**

جواب: **پنهنجي جان مال ۽ زبان سان جهاد ڪرڻ واجب آهي.**

فرمان الاهي: ﴿ٱنفِرُواْ خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَٰهِدُواْ بِأَمۡوَٰلِكُمۡ وَأَنفُسِكُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ ...﴾ التوبة: ٤١

ٿوري ۽ گهڻي سامان سميت (جهاد لاءِ) نڪرو ۽ پنهنجي مال ۽ جانين سان الله جي واٽ ۾ جهاد ڪريو.

حديث نبوي: جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَأَلْسِنَتِكُمْ. **(احمد ١١٧٩٨) مشرڪن سان پنهنجي دولت، جان ۽ زبان سان جهاد ڪندا رهو.**

سوال: **ولاءَ (دوستي) ڇا آهي؟**

جواب: **هڪ ٻئي سان محبت وارو سلوڪ ۽ هڪ ٻئي**

جي مدد ڪرڻ ڪي ولاءَ چئجي ٿو.

فرمان الاهي: ﴿ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتُ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلِيَآءُ بَعۡضٖۚ ... ﴾ التوبة: ٧١

مؤمن مرد ۽ عورتون (پاڻ ۾) هڪ ٻئي جا دوست ۽ مددگار آهن.

حديث نبوي: الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا. **(مسلم ٤٦٨٤)**

هڪ مومن ٻئي مومن لاءِ ديوار وانگر آهي، جنهن جي هڪ سر ٻيءَ کي مضبوط ڪري ٿي.

سوال: **ڇا ڪافرن سان دوستي ۽ انهن جي مدد ڪرڻ جائز آهي؟**

جواب: **هرگز نه! ان قسم جي دوستي ۽ تعلق انهن سان**

قائم ڪرڻ ڪونهي.

فرمان الاهي: ﴿...وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ...﴾ المائدة: ٥١ ۽ جيڪو اوهان مان انهن سان دوستي رکندو بيشڪ اهو انهن مان ئي آهي.

حديث نبوي: إِنَّ آلَ أَبِي فُلَانٍ لَيْسُوا لِي بِأَوْلِيَاءَ. (احمد ١٧١٣٦) فلاڻي قبيلي وارن سان منهنجي ڪا دوستي ڪانهي.

سوال: ولي ڪير آهي؟

جواب: ولي هر اهو شخص آهي جيڪو ايماندار ۽ پرهيزگار هجي.

فرمان الاهي: ﴿أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾﴾ يونس خبردار! الله تعاليٰ

جي ولين ۾ پيارن کي نہ ڊپ آهي ۽ نہ کي اهي غمگين رهندا، سي اهي آهن جن ايمان آندو ۽ پرهيزگاري ڪئي.

حديث نبوي: وَلِيِّيَ اللّٰهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ. **(احمد ١٧١٣٦) منهنجو دوست فقط الله آهي ۽ نيڪ ۽ ايماندار ٻانها.**

سوال: **مسلمان فيصلو ڪيئن ڪن؟**

جواب: ﴿ وَأَنِ ٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ ... ﴾ المائدة: ٤٩

۽ انهن جي درميان انهيءَ سان فيصلو ڪر جنهن کي الله تعاليٰ لاٿو آهي.

حديث نبوي: عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ. **(مسلم ١٢٨٩) اي راز ۽ ظاهر جا ڄاڻندڙ! پنهنجن ٻانهن ۾ تون ئي فيصلو ڪندين.**

قرآن ۽ حديث تي عمل

سوال: **الله تعاليٰ قرآن مجيد ڇا جي لاءِ نازل فرمايو آهي؟**

جواب: **هن لاءِ تہ ان تي عمل ڪيو وڃي.**

فرمان الاهي: ﴿ ٱتَّبِعُواْ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكُم مِّن رَّبِّكُمۡ ... ﴾ الأعراف: ٣ **اوهان ڏي جيڪي اوهان جي پالڻهار وٽان لاٿو ويو آهي ان جي پيروي ڪريو.**

حديث نبوي: اقْرَءُوا الْقُرْآنَ وَاعْمَلُوا بِهِ وَلَا تَأْكُلُوا بِهِ (**احمد ١٤٩٨١**) **قرآن پڙهو ۽ مٿس عمل ڪريو ۽ ان کي پيٽ پالڻ جو ذريعو نہ بنايو.**

سوال: **صحيح حديث تي عمل ڪرڻ ڪيئن آهي؟**

جواب: **صحيح حديث تي عمل ڪرڻ واجب ۽ لازم آهي.**

فرمان الاهي: ﴿...وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ...﴾ الحشر: ٧ ۽ **رسول الله ﷺ جن جيڪي اوهان کي ڏين سو وٺو ۽ جنهن کان جهلين ان کي ڇڏي ڏيو.**

حديث نبوي: عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ فَتَمَسَّكُوا بِهَا. (**احمد** ١٦٥٢٢)

منهنجي طريقي کي وٺو ۽ هدايت يافته خلفاءِ راشدين جي طريقي کي وٺو ۽ انهيءَ (منهنجي سنت) کي مضبوطيءَ سان جهليو.

سوال: **قرآن ڪريم کي ڪافي سمجهندي حديث شريف کي نظر انداز ڪري سگهجي ٿو؟**

جواب: **هرگز نه! اسان کي قرآن ۽ حديث ٻنهي جي**

ضرورت آهي ۽ حديث کان کنهن بہ حالت ۾ بي پرواه ٿي نٿا سگهون جو حديث ۾ ئي قرآن جي سمجهاڻي آهي.

فرمان الاهي: ﴿...وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ ...﴾ النحل: ٤٤

۽ اسان تو ڏانهن قرآن هن لاءِ نازل ڪيو آهي تہ جن ماڻهن لاءِ نازل ڪيو ويو آهي، تن کي بيان ڪري ٻڌائين.

حديث نبوي: أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْكِتَابَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ. (ابودائود ٣٩٨٨) خبردار! مون کي قرآن ڏنو ويو آهي ان سان گڏ ان جهڙي ٻي شيءِ (حديث شريف) بہ.

سوال: الله تعاليٰ ۽ ان جي رسول ﷺ جي فرمان هوندي ڪنهن ٻئي جي ڳالهہ مڃڻ ڪيئن آهي؟

جواب: الله تعاليٰ ۽ ان جي رسول جي فرمان جي مقابلي

۾ ٻئي جي ڳالهہ پيش ڪرڻ يا مڃڻ هرگز روا نہ آهي، بلڪ انهن جو فرمان آخري آهي.

فرمان الاهي: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُقَدِّمُواْ بَيۡنَ يَدَيِ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ...﴾ الحجرات: ١

ايمان وارؤ! الله ۽ ان جي رسول اڳيان پيش قدمي ۽ اڳرائي نہ ڪريو.

حديث نبوي: لا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ.

(طبراني ١۴٧٩٥) الله تعاليٰ جي نافرمانيءَ ۾ ڪنهن ٻئي جي تابعداري نہ آهي.

ابن عباس جو فرمان: أَخْشَى أَنْ تَنْزَلَ عَلِيْكُمْ حِجَارَةٌ مِنْ السَّمَاءِ أَقُولُ لَكُمْ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ ﷺ وَتَقُوْلُونَ قَالَ أَبُوبَكَر وَعُمَر.

مون کي ڏپ آهي تہ متان اوهان تي آسمان مان پٿرن جي بارش وسي، آئون توهان کي رسول الله ﷺ جن جون حديثون ٻڌايان پيو ۽ اوهان چئو ٿا تہ ابوبڪر ۽ عمر هيئن ٿا چون؟

سوال: ڪنهن مسئلي ۾ اختلاف وقت ڇا ڪريون؟

جواب: اختلاف وقت اسان کي قرآن ڪريم ۽ صحيح حديث ڏانهن رجوع ڪرڻ گهرجي.

فرمان الاهي: ﴿...فَإِن تَنَـٰزَعۡتُمۡ فِى شَىۡءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأَخِرِۚ ذَٲلِكَ خَيۡرٌ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلاً ﴿٥٩﴾﴾ النساء

پوءِ جيڪڏهن ڪنهن شيءِ بابت جهڳڙو ڪريو تہ جيڪڏهن الله ۽ آخرت جي ڏينهن کي مڃيو ٿا تہ ان کي

الله ۽ ان جي رسول ڏانهن موٽايو ۽ اهو ڀلو ۽ نتيجي جي لحاظ سان ڏاڍو چڱو آهي.

حديث نبوي: عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ فَتَمَسَّكُوا بِهَا. (**احمد ١٦٥٢٢**)

منهنجي طريقي کي وٺو ۽ خلفاءِ راشدين جي طريقي کي ۽ ان تي مضبوطيءَ سان رهجو.

سوال: **الله تعاليٰ ۽ رسول ﷺ سان محبت ڪيئن ڪئي وڃي؟**

جواب: **انهن جي اطاعت ڪرڻ ۽ سندن حڪم مڃڻ ئي ساڻن محبت جو دليل آهي.**

فرمان الاهي: ﴿ قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾ ﴾ آل عمران

اي پيغمبر! ﷺ تون چئو تہ جيڪڏهن اوهان الله تعاليٰ سان محبت ڪريو ٿا تہ منهنجي پويان هلو تہ الله بہ اوهان سان محبت ڪندو ۽ اوهان جا گناه معاف ڪندو ۽ الله بخشيندڙ مهربان آهي.

حديث نبوي: لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (بخاري ١۴–مسلم ٦٣)

توهان مان تيستائين ڪو بہ مؤمن نہ آهي جيستائين آءٌ ان کي ان جي پيءُ، ماءُ ۽ ان جي اولاد ۽ سڀني ماڻهن کان وڌيڪ پيارو نہ هجان.

سوال: ڇا اسين تقدير تي اعتماد ڪندي عمل ڪرڻ ڇڏي ڏيون؟

جواب: تقدير کي بهانو بنائي عملن کي نظر انداز

ڪري ۽ ڇڏي نٿو سگهجي.

فرمان الاهي: ﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾ ﴾ الليل

پوءِ جنهن (الله ڪارڻ) ڏنو ۽ پرهيزگاري ڪئي ۽ چڱائيءَ کي سچو ڄاتائين ان لاءِ (نجات جو رستو) آسان ڪري ڏينداسين.

حديث نبوي: اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ. **(بخاري ۴۵٦٨- مسلم ۴۷۸۷) عمل ڪندا رهو پوءِ جو جنهن لاءِ پيدا ٿئي ٿو اهو ان لاءِ آسان آهي.**

سنت ۽ بدعت

سوال: **دين اسلام ۾ بدعت حسنہ آهي ڇا؟**

جواب: **دين اسلام ۾ بدعت حسنہ (چڱي بدعت) جو ڪو وجود ڪونهي ڇو تہ اها گمراهي آهي.**

فرمان الاهي: ﴿...ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ ...﴾ المائدة: ٣

اڄ اوهان جو دين اوهان لاءِ مڪمل ڪري ڇڏيم ۽ اوهان تي پنهنجي نعمت پوري ڪيم ۽ اوهان لاءِ دين اسلام کي پسند ڪيم.

حديث نبوي: كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلَّ ضَلَالَةٌ فِي النَّارِ

(احمد ١٦٥٢١)

هر بدعت گمراهي آهي ۽ هر گمراهي جهنم ۾ وٺي

وجڻ واري آهي.

سوال: **دين ۾ بدعت ڇا آهي؟**

جواب: **دين اسلام ۾ پنهنجي طرفان گهٽ وڌائي ڪرڻ جو نالو بدعت آهي.**

فرمان الاهي: ﴿ أَمْ لَهُمْ شُرَكَٰٓؤُاْ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنۢ بِهِ ٱللَّهُۚ ...﴾ الشورى: ٢١ **ڇا انهن (ڪافرن) جا ڪي اهڙا شريڪ آهن جن انهن لاءِ دين مان (اهو) نئون رستو بنايو آهي، جنهن جو الله حڪم نہ ڏنو آهي؟**

حديث نبوي: مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ. (**بخاري ٢٤٩٩-مسلم ٣٢٤٢**)

جنهن اسان جي هن دين ۾ ڪا نئين ڳالهہ وڌائي جيڪا

ان ۾ نہ آهي اها مردود ۽ غير مقبول آهي.

سوال: ڇا اسلام ۾ سنت حسنہ آهي؟

جواب: ها! اسلام ۾ سنت حسنہ آهي.

حديث نبوي: مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ. (مسلم ١٦٩١)

جنهن دين اسلام ۾ ڪنهن چڱي ڪم ڪي رواج ۾ آندو تہ ان لاءِ ان (ڪم) جي نيڪي آهي ۽ جيڪو ڪائنس بعد ان تي عمل ڪندو تہ ان جو بہ اجر ملندس انهيءَ ثواب ملڻ تي ٻئي جي ثواب ۾ ڪا ڪمي نہ ايندي.

سوال: مسلمانن کي غلبو ۽ دٻدٻو ڪڏهن حاصل ٿيندو؟

جواب:(١)جڏهن ڪتاب الله کي عملي طور نافذ ڪندا.

(٢) سنت سڳوري کي چنبڙي وٺندا.

(٣) توحيد کي عام ڪندا.

(٤) شرڪ جي سڀني قسمن کان بيزاري ظاهر ڪندا.

(۵) دشمن سان لڙي ۽ جهاد ڪرڻ جي طاقت سارو تياري ڪندا.

فرمان الاهي: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ ٧ ﴾ محمد اي ايمان وارؤ! جيڪڏهن اوهان الله (جي دين) جي مدد ڪندؤ تہ (الله) اوهان جي مدد ڪندو ۽ اوهان جا پير مضبوط ڪندو.

﴿ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسۡتَخۡلِفَنَّهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ كَمَا ٱسۡتَخۡلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمۡ

دِينَهُمُ ٱلَّذِى ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔا ۚ... ﴾ النور: ٥٥

اوهان مان جن ايمان آندو ۽ چڱا عمل ڪيا تن ڪي الله وعدو ڏنو آهي تہ ڪين زمين ۾ خليفو بنائيندو جيئن ڪائنن اڳين کي بنايائين ۽ انهن لاءِ دين کي مضبوط ڪندو جنهن کي سندن لاءِ پسند ڪيو اٿس ۽ سندن ڊپ کي امن ۾ بدلائيندو. (اهي) منهنجي عبادت ڪن ۽ مون سان ڪنهن کي شريڪ نہ ڪن.

مقبول دعا

رسول الله ﷺ جن فرمايو تہ جڏهن ڪنهن ڪي ڪا پريشاني ۽ ڏک پهچي تہ هيءَ دعا پڙهي تہ الله تعاليٰ ان جي ڏک ۽ غم کي دور فرمائيندو ۽ ان جي بدران خوشي نصيب ڪندس.

اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أَمَتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي وَنُورَ صَدْرِي وَجِلَاءَ حُزْنِي وَذَهَابَ هَمِّي. (احمد ۴۰۹۱)

ترجمو: ياالله! آئون تنهنجو ٻانهو، تنهنجي ٻانهي ۽

ٻانهيءَ جو پٽ آهيان. منهنجي پيشاني تنهنجي قبضي ۾ آهي ۽ مون تي تنهنجو حڪم هلي ٿو ۽ منهنجي متعلق تنهنجو فيصلو حق ۽ انصاف وارو آهي. آئون تنهنجي هر انهيءَ نالي مبارڪ سان سوال ڪريان ٿو جيڪو تو پنهنجي لاءِ پسند فرمايو آهي يا پنهنجي ڪتاب ۾ نازل ڪيو يا پنهنجي مخلوق مان ڪنهن کي سيڪاريو اٿئي يا تو پنهنجي علم غيب لاءِ ان کي چونڊيو آهي تہ قرآن ڪريم کي منهنجي دل جي بهار ۽ منهنجي سيني جو نور بناءِ ۽ منهنجي پريشانين جو لاهڻ ۽ منهنجي غم دور ٿيڻ جو باعث بناءِ.